

Satu Autio ja Annika Iso-Junno

LEIKKIPÄIVÄ

Lasten toiveiden mukainen koko perheen toiminnallinen tapahtuma Haapajärven varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Lokakuu 2018**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Lokakuu 2018	Tekijä/tekijät Satu Autio, Annika Iso-Junno
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi LEIKKIPÄIVÄ. Lasten toiveiden mukainen koko perheen toiminnallinen tapahtuma Haapajärven varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille		
Työn ohjaaja Marja Savolainen	Sivumäärä 39+ 3	
Työelämäohjaaja Minna Hattunen		
Tämä opinnäytetyö tehtiin projektimuotoisena. Projekti koostui tapahtumasta sekä kirjallisesta opinnäytetyöstä. Opinnäytetyö oli työelämälähtöinen ja tilaajana toimi Haapajärven kaupungin varhaiskasvatus. Taustalla vaikutti meneillään oleva Kokeile, keksi, oivalla! -hanke. Tapahtuman tarkoitus oli lisätä varhaiskasvatuksessa olevien lasten ja heidän vanhempiensa osallisuutta ja se oli tarkoitettu Haapajärven varhaiskasvatuksessa oleville lapsille sekä heidän perheilleen. Tapahtumassa oli erilaisia pisteitä, joilla lapset saivat kierrellä vapaasti. Opinnäytetyön kirjallinen teoriaosuus käsittelee osallisuutta, leikkiä sekä varhaiskasvatusikäistä lasta ja siinä käydään myös läpi mitä kaikkea tapahtuman järjestäminen pitää sisällään. Opinnäytetyössä käsitellään, miten juuri tämän tapahtuman idea syntyi sekä miten suunnittelu, toteutus ja arviointi toteutuivat. Tapahtuman osallistujamäärä oli hieman pettymys, mutta muuten tapahtuma onnistui hyvin. Lapset viihtyivät huonosta säästä huolimatta. Mainontaan olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota.		

Asiasanat Lapsi, leikki, osallisuus, projektiopinnäytetyö, tapahtuma, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date October 2018	Author Satu Autio, Annika Iso-Junno
Degree programme Social Services		
Name of thesis A functional event for early childhood education in Haapajärvi		
Instructor Minna Hattunen	Pages 39+ 3	
Supervisor Marja Savolainen		
This thesis has been carried out as a project. The project consisted of the event for the children and the theoretical written thesis. The thesis was work-based and it was commissioned by early childhood education of Haapajärvi. The background of the thesis was influenced by the ongoing project “Try, Create, Realize!” The aim of the event was to increase the inclusion of the children and their parents involved in early childhood education. It was targeted at children in early childhood education as well as their parents. The event was organized with different kinds of activation points for the children. Children could visit all activation points freely. Theoretically the thesis discusses the involvement of children (or participating) and play but also children in early childhood education in more detail. The thesis also discusses all the stages that the process of organizing an event contains. The thesis also discusses the idea of the event and also how the whole process from the planning to the execution and end assessment was put into practice. Because of the bad weather the number of participants remained small, which we found frustrating. However, we found the event was successful. Regardless of the bad weather children appeared to enjoy the day and the activities we offered to them. However, we should have paid more attention to promoting the event.		

Key words Child, play, implication, project-based bachelor’s thesis, event, early childhood education

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA – KOKEILE, KEKSI, OIVALLA! -HANKKEEN ESITTELY	3
3 VARHAISKASVATUSIKÄINEN LAPSI	6
4 OSALLISUUS	9
4.1. Osallisuuden ulottuvuudet	12
4.2. Osallisuuden portaat	13
5 LEIKKI LAPSEN KASVUSSA	15
5.1. Ohjattu ja omatoiminen leikki	17
5.2. Kasvattajan rooli leikissä	18
6 PROJEKTIN SUUNNITTELU	20
7 PROJEKTIN TOTEUTUS	26
8 PROJEKTIN ARVIOINTI	29
8.1. Tapahtuman arviointi	30
8.2. Oman oppimisen arviointi	31
9 POHDINTA	33
LÄHTEET LIITTEET	38
KUVIOT	
KUVIO 1. Tapahtumaprojektin vaiheet	20
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Budjetti	27

1 JOHDANTO

Tämä oli projektipinnäytetyö, jonka tilaajana oli Haapajärven kaupungin sivistystoimen varhaiskasvatus. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lasten ja perheiden toiveita ja järjestää niiden pohjalta perheiden yhteinen tapahtuma kaikille Haapajärven kaupungin varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille ja heidän perheilleen. Pidimme tärkeänä, että opinnäytetyömme oli asiakaslähtöinen ja otti huomioon myös lasten osallisuuden.

Työn tavoitteena oli antaa kattava näkemys lasten tapahtuman järjestämisestä eri vaiheineen aina suunnittelusta toteutukseen. Ihmisillä ei useinkaan ole käsitystä siitä, kuinka paljon taustatyötä tapahtumien järjestäminen vaatii ja kuinka paljon siihen on jouduttu käyttämään työtunteja ja aikaa. Lasten tapahtuman järjestäminen on projektina laaja ja vaatii järjestäjiltä hyvää tuntemusta lapsista ja erilaisista asioista, joita pitää ottaa huomioon. Projekti vaatii sitoutumista, eikä vain hetkellinen mielenkiinto riitä. Projekti etenee vaiheittain. Projekti alkaa hyvästä ideasta, jota seuraa tavoitteiden määrittely, suunnittelu, toteutus ja päättäminen. Näistä vaiheista koostuu tapahtumaprojektin elinkaari, jonka vaiheet vaativat erilaisia toimenpiteitä. (Iiskola-Kesonen. 2006, 8.)

Opinnäytetyön taustalla on Haapajärven kaupungin ja Reisjärven kunnan varhaiskasvatusten kehittämishanke Kokeile, keksi, oivalla!, jota rahoittaa opetushallitus. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelu aloitettiin keväällä 2017 ja tapahtuma järjestettiin syksyllä 2017. Opinnäytetyön raportointi aloitettiin keväällä 2018 ja se valmistui syksyllä 2018.

Hanketta edelsi varhaiskasvatuksessa syksyllä 2015 toteutettu asiakastyytyväisyyskysely, josta oli noussut esiin perheiden toive yhteisestä tapahtumasta. Tarkoituksenamme oli järjestää perheille yhteinen tapahtuma syksyllä uuden toimintakauden alkaessa, jotta perheet pääsevät tutustumaan toisiinsa. Tapahtumaa suunniteltaessa pyrittiin ottamaan huomioon lasten osallisuus ja lasten aito kuuleminen. Lapsille tehtiin kysely, jossa kysyttiin heidän toiveitaan,

mitä tapahtuma sisältäisi. Leikin merkitys korostui lasten toiveissa ja siitä päivän nimikin muodostui. Tapahtuma toteutettiin elokuussa 2017 Haapajärven urheilukentällä.

Tapahtuman jälkeen pyysimme palautetta tapahtumaan osallistuneilta lapsilta, aikuisilta sekä varhaiskasvatuksen johtajalta. Palautetta kerättiin suullisesti tapahtumaan osallistuneilta lapsilta, vanhemmilta sekä varhaiskasvatuksen johtajalta. Tapahtumasta saatujen palautteiden ja omien havaintojemme perusteella voidaan todeta, että tapahtuma oli mieluinen koko perheelle.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään ensin opinnäytetyön taustalla olevaa hanketta Kokeile, keksi oivalla!, minkä jälkeen kuvataan työhön liittyviä keskeisiä käsitteitä: varhaiskasvatusikäinen lapsi, osallisuus ja leikki. Teorioiden jälkeen kuvaamme itse tapahtumaa, sen suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Lopuksi pohdimme, miten opinnäytetyön keskeiset käsitteet nivoutuvat itse tapahtumaan ja mitä olemme itse projektin aikana oppineet.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA - KOKEILE, KEKSI, OIVALLA! -HANKKEEN ESITTELY

Opinnäytetyön taustalla oli Haapajärven kaupungin ja Reisjärven kunnan varhaiskasvatuksen kehittämishanke Kokeile, keksi, oivalla!. Hankkeen kohderyhmänä on Haapajärven ja Reisjärven varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset, heidän huoltajansa ja varhaiskasvatuksen koko henkilöstö.

Hanke sai alkunsa, kun Opetushallitus asetti vuonna 2016 haettavaksi valtionavustusta varhaiskasvatuksen pedagogisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Avustuksen tavoitteena on ollut kehittää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, pedagogista toimintakulttuuria sekä pedagogista johtamista. Avustuksella on tarkoitus tukea hankkeita, joissa varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista osaamista kehitetään muun muassa seuraavilla teemoilla: pedagogisten työtapojen sekä leikki- ja oppimisympäristöjen kehittäminen, lasten osallisuuden vahvistaminen, kulttuurien välisen osaamisen lisääminen sekä toimintakulttuurin muutoksen johtaminen kohti oppivaa yhteisöä. Tarkoituksena on myös tukea johtajien ja muun henkilöstön ammatillista ja pedagogisesti tietoista toimintaa lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevaksi.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja esimiehet niin Haapajärvellä kuin Reisjärvellä kokevat todella tärkeäksi uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisen lapsen ja perheiden aidon osallisuuden päivittäisessä toiminnassa. Osassa alueiden varhaiskasvatusyksiköissä on kokeiltu erilaisia osallisuuden lisäämisen keinoja, esimerkiksi vanhempainyhdistys ja työpajatoiminta. Näitä keinoja halutaan kehittää edelleen ja ottaa käyttöön kaikissa hoitomuodoissa ja -yksiköissä.

Syksyllä 2015 Haapajärven varhaiskasvatuksen perheille tehdyssä asiakastyytyväisyyskyselyssä oli noussut vahvasti esille perheiden halu vaikuttaa enemmän varhaiskasvatuksen sisältöön ja suunnitteluun. Hankkeen lähtökohtana oli kiinnittää myös näihin asioihin huomiota.

Hankkeen kohderyhmänä ja hyödynsaajina kummassakin kunnassa ovat varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset, heidän huoltajansa ja koko varhaiskasvatuksen henkilöstö. Lisäksi hankkeen yhteistyökumppaneina ovat kuntien muut vastuualueet kuten koulu, kulttuuri ja liikunta sekä alueella toimivat oppilaitokset, jotka järjestävät varhaiskasvatuksen koulutusta.

Hankkeen päätavoitteena on lisätä lasten osallisuutta. Osallisuuteen pyritään vaikuttamaan lisäämään lisäämällä toimintaan lasten neuvostot joka yksikköön sekä ottamalla käyttöön työpajatoiminnan pedagogisena menetelmänä. Lasten neuvostojen tarkoituksena on, että lapset suunnittelevat yhdessä henkilökunnan kanssa yksikön yhteisiä asioita ja miettivät toiminnan sisältöjä, teemoja ja esimerkiksi hankintoja. Toiminta toteutetaan työpajatoimintana, mikä tarkoittaa sitä, että lapset saavat kokeilla ja oppivat tekemällä, esimerkiksi ympäristö- ja teknologiakasvatuksen keinoin. Konkreettinen tavoite, johon toiminnalla pyritään, on, että päivittäinen toiminta on aidosti lapsilähtöistä ja että toiminta lähtee lasten mielenkiinnon kohteista. Tällöin toiminta on lapsille mielekästä, innostavaa ja kehittävää.

Toisena tavoitteena hankkeella on huoltajien osallisuuden lisääminen. Tavoitteena on, että huoltajien osallisuus lisääntyy varhaiskasvatussyksiköiden päivittäisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Perheiden osallisuuden myötä konkretisoituvat myös varhaiskasvatustoiminnan tavoitteet. Tarkoituksena on, että perheet kokisivat varhaiskasvatuksen läheisenä, tuttuna ja turvallisenä paikkana omalle lapselleen. Tavoitteen saavuttamiseksi jokaiseen toimintayksikköön perustetaan omat vanhempainyhdistykset, myös perhepäivähoitoon.

Hankkeen kolmas tavoite on pedagogiikan lisääminen varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on, että toiminta suunnitellaan kaikissa hoitomuodoissa uuden varhaiskasvatussuunnitelman oppimisalueiden mukaisesti. Perheet saavat siis saman suunnitelmallisen ja pedagogisen varhaiskasvatuksen hoitomuodosta riippumatta. (Kokeile, keksi, oivalla! hankesuunnitelma)

Hankkeen aikana valmistuu ja otetaan käyttöön uusi varhaiskasvatussuunnitelma. Henkilökunta koulutetaan varhaiskasvatussuunnitelman uusiin oppimisalueisiin ja niiden käyttöön toiminnan suunnittelussa. Hankkeen aikana lisätään myös esimiesten ja henkilöstön tietoutta yhteisöllisyyden ja osallisuuden keinoista ja vaikutuksista. Oletetaan, että osallisuuden lisääntyminen vaikuttaa positiivisesti varhaiskasvatuksessa olevien lasten, perheiden hyvinvointiin ja heidän luottamuksensa sekä asiakastytyväisyyden lisääntymiseen.

Hankkeen tavoitteista halusimme nostaa opinnäytetyössämme esiin lasten ja vanhempien osallisuuden sekä halusimme myös tarjota tämän projektin myötä kaikille varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua, sillä koemme että perhepäivähoitossa olevat lapset jäävät usein vähemmälle huomiolle tapahtumien osalta kuin esimerkiksi päiväkodissa olevat lapset.

3 VARHAISKASVATUSIKÄINEN LAPSI

Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta. Lasten päivähoitoa voivat saada kaikki lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä sekä myös sitä vanhemmat lapset, milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty. Lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen päättävät lapsen vanhemmat. Koulun aloitusta edeltävä esiopetus on toiminnallisesti varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena kuten leikki- tai kerhotoimintana. (Opetushallitus 2018a). Asetus lasten päivähoidosta määrittelee, että päivähoitopalvellut on kunnassa järjestettävä niin, että lasten hoidon ja kasvatuksen tarve eri ikäryhmissä tulee tasapuolisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi (Asetus lasten päivähoidosta 2018.)

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja se on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla, huoltajien ensisijaisen kasvatusvastuun ohella. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016, 8.)

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. (Opetushallitus, 2018a). Opetushallitus laatii ja päättää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat (THL, 2018). Lain mukaan jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle tulee laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. (Opetushallitus, 2018b).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Siinä määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Perusteissa mainitaan myös varhaiskasvatuksen järjestäjän ja huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016, 8.)

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee kehittää. Laatimisvelvoite koskee niin kunnan järjestämää varhaiskasvatusta kuin kunnan valvomaa yksityistäkin varhaiskasvatuksen palveluntuottajaa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia koskemaan kaikkia päivähoitomuotoja, kuten päiväkotia tai perhepäivähoitoa tai kullekin hoitomuodolle erikseen. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatusta paikallisesti. Suunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa voidaan tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ne eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä. Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii, että varhaiskasvatuksen henkilöstölle, huoltajille sekä lapsille annetaan mahdollisuus osallistua paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on myös arvioida antamaan varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016, 9-10.)

Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, huolenpidon ja hoidon turvaamiseksi jokaiselle lapselle varhaiskasvatuksessa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Lähtökohdina suunnitelmalle on lapsen etu ja tarpeet. Henkilöstö laatii suunnitelman lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa yhdessä huoltajien kanssa. Henkilöstön vastuulla on löytää sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

on dokumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Suunnitelmaan kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Suunnitelman laadinnasta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaa henkilö, jolla on lastentarhanopettajan kelpoisuus. Perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa käytetään lastentarhanopettajan asiantuntijuutta. Suunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa, mutta suunnitelma on tarkistettava aina, kun siihen on lapsista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiselle voi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä tai lapsen huoltajalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016, 10-11.)

4 OSALLISUUS

Lainsäädäntö suojaa lasta ja lapsen oikeutta olla osallinen kaikissa häntä koskevissa asioissa. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa lapsen oikeus osallisuuteen on yksi tärkeimmistä velvoitteista. Viranomaisilla on perustuslain mukaan erityinen velvoite kohdella kaikkia lapsia tasa-arvoisesti yksilöinä ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Varhaiskasvatuslaissa sen sijaan asetetaan osallistumiselle ja vaikuttamiselle tavoitteet, jotka varmistavat lapsen mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden ydin on kokemus oikeudesta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen, sillä jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. (Kangas, Vlasov, Fonsen & Heikka 2018, 12.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvojen yleisperiaatteisiin kuuluu yhtenä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen ja osallisuuden näkökulma nostetaan arvoissa esiin monella tapaa. Lapsen itsensä ilmaisua pidetään tärkeänä ja sitä, että hän tulee ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoin, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimistaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen sekä oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia tietoja. (Kangas ym. 2018, 12.)

Varhaiskasvatuslaki asettaa myös velvoitteita vanhempien ja huoltajien osallistumisen huomiointiin ja mahdollistamiseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjän velvollisuus on kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa. Avoimen informaation avulla vanhemmilla on mahdollisuus saada realistinen kuva siitä, millaista varhaiskasvatuspalvelua perheelle asuinkunnassa on tarjolla. Tämän myötä huoltajat voivat arvioida, mikä toimintamuoto sopii parhaiten lapsen ja tämän vanhempien tarpeisiin ja tukee parhaalla

mahdollisella tavalla lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Perusteissa vanhemman osallisuus nähdään myös mahdollisuutena vaikuttaa oman lapsen varhaiskasvatukseen ja vanhemmalle tulee tarjota mahdollisuus osallistua säännöllisesti paikallisen ja yksikkökoh-
taisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Heikka, Fonsén, Elo & Leinonen 2014, 18-19.)

Osallisuuteen ei ole yksiselitteistä määritelmää, eikä sen määrittely ole ongelmaton, sillä osallisuus liittyy kaikkeen lasten toimintaan. Osittain tähän määrittelyyn haastavuuteen vaikuttaa aikaisemman kokemus- ja tutkimustiedon puute pienten lasten osallisuuden ilmenemisestä. Pienten lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa rakentuu toisaalta lapsen ja aikuisen sekä toisaalta ryhmän ja yksilön välisessä vuorovaikutuksessa, jokapäiväisissä kohtaamisissa, valintatilanteissa ja yhteiseen toimintaan vaikuttamisessa. Lapsen osallisuuden voidaan ajatella olevan lapsen oma kokemus merkityksellisestä tilanteesta tai kohtaamisesta arjessa, joten se ei välttämättä ole pelkkä osallistuminen toimintaan. (Heikka ym. 2014, 18-19.)

Suomen vanhempainliitto määrittelee osallisuuden olevan enemmän kuin osallistuminen. Määritelmän mukaan osallisuus on vastakohta osattomuudelle. Osallisuus on kuulumista johonkin, aitoa kuulluksi tulemistä, mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Osallisuus on myös sitoutumista ja vaikuttamista – vastuun ottamista. (Suomen vanhempainliitto, 2018.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, THL, määrittelee osallisuuden seuraavasti:

Yleensä osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastus- tai järjestötoiminnan kautta. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena, sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössä.

Yhteiskunnassa osallisuus tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisella tasolla osallisuus vaikuttaa demokratian perusrakenteena. Tällöin kansalaisella on oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. THL:n mukaan ihmisen osallisuuden aste ja yhteiskunnallinen aktiivisuus vaihtelevat elämänkulun ja –tilanteiden mukaisesti. Osallisuuden lisäämisessä ja vahvistamisessa tärkeässä asemassa ovat varhaiskasvatus, työpaikat, järjestöt, seurakunnat ja yhdistykset. Osallisuutta lisäämällä estetään eriarvoisuutta sekä yhteiskunnasta syrjäytymistä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2018.)

Syvimmässä merkityksessään osallisuudella tarkoitetaan sitä, että ihmiset voivat tulla kuulluiksi ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin osallistumalla yhteisössään asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä ottamalla vastuuta asioiden toteutuksesta.

Parhaimmillaan osallisuus tarkoittaa siis sitä, että lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan ja toimintaympäristöihin. Vaikuttamisen uskotaan puolestaan johtavan vahvempaan toimintaan sitoutumiseen. Vaikuttaminen voi joskus olla myös edustuksellista suoran vaikuttamisen lisäksi. Edustuksellisuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kuntiin perustetuissa lapsiparlamenteissa vain jotkut lasten edustajat pääsevät vaikuttamaan kaikkien muiden puolesta. (Hujala & Turja, 2011, 47)

Osallisuudesta puhuttaessa kuulee usein käytettävän sanaa osallistaminen. Osallistamisella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että henkilökunta suuntaa lapsiin tai vanhempiin sellaisia toimenpiteitä, joilla heidät yritetään saattaa osallisiksi. Osallistaminen on kuitenkin varsin ristiriitaista, sillä osallisuuden periaate nivoutuu vahvasti vapaaehtoisuuteen, aitoon dialogisuuteen ja tasavertaiseen suhteeseen ihmisten kesken. Myöskään vanhempien osallistaminen ei istu hyvin kasvatuskumppanuuden ideologiaan. Osallistamista parempia ilmaisuja voisi olla vaikkapa "osallisuuden mahdollistaminen" tai "osallisuuteen kutsuminen". Kaiken kaikkiaan lasten osallisuuden mahdollistaminen on luottamuksen osoittamista heitä kohtaan. Tämän myötä lapset voivat kehittää omaa osaamistaan ja osoittaa omaa kyvykkyyttään yhteisössään. (Hujala & Turja, 2011, 49.)

Osallisuus on myös liitetty sosiaaliseen syrjäytymisen ja monenlaisen osattomaksi jäämisen ehkäisyyn sekä yhteisön pyrkimyksiin ottaa kaikki jäsenensä tasavertaiseksi osaksi yhteisöä. Osallisuus ei kuitenkaan tarkoita vain sitä, että ihmiset pääsevät osallisiksi tai voisivat osallistua vaikkapa johonkin tapahtumiin muiden mukana, sillä osallistuja voi olla mukana valmiiksi suunnitellussa ja organisoidussa toiminnassa, mutta hän ei ehkä itse ole ollut vaikuttamassa niiden sisältöön tai toteutukseen. Tällainen osallisuus voi kuitenkin olla pohja syvemmälle osallisuudelle. Hyvänä esimerkkinä Hujala ja Turja (2016) mainitsevat sosiaalisissa suhteissaan tukea tarvitsevan lapsen, joka tulee mukaan varhaiskasvatuksen ryhmän yhteiseen toimintaan ja kokee siinä olemisen myönteiseksi. (Hujala & Turja 2016, 45.)

4.1 Osallisuuden ulottuvuudet

Osallisuus voi olla osana monenlaista toimintaa. Hujala ja Turja (2016) kuvaavat Varhaiskasvatuksen käsikirjassa monenlaisia osallisuuden ulottuvuuksia. Ensimmäinen ulottuvuus koskee lasten valtaistumisen astetta. Siinä osallisuutta tarkastellaan aikuisen ja lasten välisenä valtasuhteena. Tässä oleellista on se, kuinka paljon lapsille annetaan tietoa toiminnasta ja ympäristöstä, johon he osallistuvat ja missä määrin he voivat itse määritellä osallistumistaan tai vaikuttaa toimintaan. Ajatellaan, että mitä enemmän lapsilla on tietoa toiminnan taustoista tai todellisista tavoitteista ja mitä enemmän he voivat tehdä aloitteita, ideoida ja olla päättämässä asioista, sitä enemmän he kokevat voivansa vaikuttaa eli valtaistuvat ja sitä korkeammalle osallisuuden portaikolla noustaan. Lasten valtaistumisen taso voi vaihdella tilanteesta toiseen, eikä esimerkiksi tiettyä päiväkotiryhmää voi määritellä vain yhdellä osallisuuden portaalla toimivaksi.

Osallisuuden toisen ulottuvuuden muodostaa osallisuuden aihe ja vaikutuspiiri eli se, ketä se tilanne, toiminta tai asia koskee, johon osallistutaan. Kolmantena on nimetty ajallinen ulottuvuus. Osallisuuteen liittyvä toiminta voi siis olla kestoiltaan lyhyt- tai pitkäkestoista ja vaikutuksiltaan kertaluontoista tai kauaskantoista. On todettu, että lasten vaikutusmahdollisuudet

ovat sitä vähäisemmät, mitä suuremmista asioista on kysymys. Osallisuuden toteutumiseen vaikuttavat luonnollisesti myös lapsen ikä ja kehitystaso. (Hujala & Turja 2011, 49-51.)

Neljänneksi lasten osallisuus tulee esiin toimintaprosessissa ja osallisuudentunteessa. Tähän Hujala ja Turja mainitsevat kuuluvan ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, toiminta- ja arviointiosallisuuden. Ulottuvuuksiin kuuluu myös osallistumisosallisuus, sillä valmiiksi järjestettyyn toimintaan osallistuminenkin on jo joillekin lapsille tärkeää. (Hujala & Turja, 2011, 49-51.)

4.2 Osallisuuden portaat

Osallisuuden rakentumisesta on kehitetty erilaisia malleja, joissa osallisuutta kuvataan ja arvioidaan. Arnstein (1969) kehitti osallisuuden portaat 1960-luvulla. Roger Hart (1992) on kehittänyt Arnsteinin portaikon pohjalta lasten osallisuuden tikapuut, jotka kuvaavat lapsen eri osallisuuden tasoja. Hartin mallin ajatuksena on lasten valtaistuminen ja että lasten osallisuus lisääntyy heidän saadessaan lisää tietoa toiminnasta ja siitä, kenen aloitteesta ja suunnitelmien mukaan toiminta etenee. Osallisuuden portaat ovat varhaiskasvatuksessa käytetty malli, jonka tarkoituksena on korostaa lasten toimijuutta ja mahdollistaa heidän osallisuutensa. Osallisuuden portaiden periaatteena on, että osallisuus on sitä suurempaa mitä korkeammalle portaissa edetään.

Ensimmäisellä portaalla lapset ovat mukana toiminnassa, mutta heiltä ei kysytä ajatuksia tai mielipiteitä. Esimerkkinä Eskel ja Marttila (2013) kertovat, että aikuiset voivat järjestää päiväkodissa esimerkiksi lasten piirustusten näyttelyn, johon aikuiset ovat valinneet työt. Lapset ovat piirtäneet työt, mutta he eivät osallistu näyttelyn järjestelyihin tai töiden valintoihin. Toisella portaalla lapset osallistuvat, mutta eivät itse ymmärrä tilannetta tai toistavat vain aikuisten opettamaa. Tyypillinen esimerkki tästä on lasten laulu- tai tanssiesitys, missä lapset osal-

listuvat esittämiseen, mutta laulujen sanat tai sisältö ovat aikuisten tekemiä. Kolmannella portaalla lasten mielipide kysytään vain muodon vuoksi. Tässä tapauksessa lapsilla on vain vähän tai ei ollenkaan keinoja tuoda ajatuksiaan esille.

Varsinaiset osallisuuden askelmat alkavat portaalta neljä. Neljännellä portaalla lapset ovat toiminnassa mukana vapaaehtoisesti ja heidän mielipidettään kunnioitetaan, mutta aikuiset ovat vielä suuressa roolissa ja tekevät päätökset. Viidennellä portaalla lapsilta kysytään toiminnasta ja heidän näkemyksensä otetaan huomioon. Tällä portaalla kasvattajat suunnittelevat ja ohjaavat toimintaa. Kuudennella portaalla taas lapset otetaan mukaan suunnitteluun ja toteutukseen. Tällöin kasvattajat tekevät kuitenkin aloitteen toimintaan. Seitsemännellä portaalla lapset tekevät aloitteen toimintaan ja ovat itse toimijoina ja toteuttajina. Tällöin kasvattajien rooli on pysytellä taustalla ja auttaa tarvittaessa. Kahdeksannella portaalla lapset ja kasvattajat ovat tasavertaisia ja he ideoivat, aloittavat toiminnan sekä tekevät päätökset yhdessä. (Eskel & Marttila 2013, 75-80.)

5 LEIKKI LAPSEN KASVUSSA

Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatuksen perusteet tunnustavat leikin ja velvoittavat varhaiskasvatuksen henkilökuntaa luomaan lapsille hyvät leikin edellytykset. Leikki on käytännönläheistä toimintaa, jota jokainen voi ymmärtää. Leikki on myös tutkimuksen kohde. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan leikistä tutkittua tietoa, jota voidaan soveltaa käytäntöön, esimerkiksi lasten ohjaamiseen. (Hujala & Turja 2017, 69.)

Leikin määrittelemisen voi olla hieman hankalaa, sillä sen voidaan sanoa olevan paremminkin ilmiö. Leikin tutkijat eivät olekaan osanneet antaa täysin yksiselitteistä vastausta siitä, mitä leikki on ja mikä leikin merkitys on lapselle. Eri tutkijoiden tunnusmerkit eroavat toisistaan, mutta leikin olennaisimmista piirteistä ollaan jokseenkin yksimielisiä. Leikkiä voidaan määrittellä toiminnaksi, joka on vapaaehtoista, ennakoimatonta, tuottamatonta, säännönmukaista ja kuvitteellista. (Kalliala 2004)

Leikkejä on tutkittu 1800-luvun puolesta välistä alkaen. Leikkiä on määritelty ylimääräisen energian purkamiseksi, lajikehityksen vaiheiden toistamiseksi yksilönkehityksessä, virkistykseen hankkimisen keinoiksi arjen vastapainona tai tulevaisuudessa tarvittavien taitojen esiharjoitteluksi. Leikin merkitystä on alettu korostamaan lapsen psyykkisten rakenteiden syntymisen kannalta uudemmissa teorioissa. Yksimielisiä ollaan siitä, että lapsella on sisäsyntyinen tarve leikkiä ja se liittyy vahvasti lapsen kasvuun. Leikkiä on kuvattu lapsen tavaksi ajatella. Leikin avulla lapsi jäsentää maailmankuvaansa, käy läpi uudelleen kokemiaan asioita ja harjoittelee erilaisia taitoja. (Hellström 2010, 183-184.)

Leikki on aina vapaaehtoista eikä ketään voi pakottaa leikkimään. Sen hauskuus perustuukin sen spontaaniin ja tiedostomattomaan sitoutumiseen. Täydellinen leikkiin uppoutuminen on

ikään kuin virta, joka vie mukanaan. Leikki erottuu todellisesta maailmasta, vaikka saakin usein sisältönsä siitä. Leikkisignaalit voivat olla sekä sanallisia että sanattomia, ja ilmeet ja eleet paljastavat usein leikillisen asenteen. Hymy sekä nauru kuuluvat leikkiin ja sitä mukaan, kun lapsi alkaa vastata hymyyn ja erottaa vuorovaikutuksen sävyjä, kehittyy myös hänen kykynsä leikkiä. Leikki on nautinnollista ja tuottaa leikkijälle mielihyvää, ja samalla se vahvistaa lapsen itsetuntoa. Lapsi myös omaksuu leikkiessään monenlaisia tietoja ja taitoja. Voidaankin sanoa, että lapsi ei leiki oppiakseen mutta oppii leikkiessään. (Kalliala 2004)

Leikki-sana tuottaa erilaisia mielikuvia ja siinä missä toinen ajattelee pallopelejä, voi toinen miettiä kotileikkiä. Kaikilla meillä on kokemus omista leikeistämme omasta lapsuudestamme. Vaikka leikki nähdään lapsille ominaisena toimintana, myös aikuisilla on leikkivä puoli. Esimerkiksi taide tai ristisanatehtävät voivat olla leikinomaista toimintaa. Siispä leikissä ei niinkään ole kyse tietyn tyyppisestä toiminnasta, vaan asenteesta, jolla toimitaan. Leikin maailma onkin laaja ja siihen liittyy monia vivahteita. Asiaa voi pohtia englanninkielisen play-sanan kautta; play tarkoittaa leikkiä, mutta sen lisäksi se voi tarkoittaa pelaamista tai soittamista. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä häilyvämpi on leikin ja luovan toiminnan raja. Lapsi voi vaikka piirtäessään samalla rakentaa tarinaa, laulaa, leikkiä väreillä ja materiaaleilla. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2013, 473.)

Lasten leikkien logiikassa on jotain samaa kuin unessa. Asiat ja tilanteet voivat muuttua yhtäkkiä, mutta muutoksiin on aina syynsä. Roolit ja esineet voivat muuttua hetkessä päälaelleen ja esimerkiksi lumiukosta voi tulla seuraavassa leikissä dinosaurus. Näinhän myös unessa saattaa tapahtua ja leikissä kaikki on mahdollista, jos leikkijät vain niin sopivat. Pienillä lapsilla impulsiiviset juonenkäänteet ovat tavallisia, kun puolestaan isommilla lapsilla alkaa kehittyä vähitellen kyky pitkäjänteisempään juonen kehittelyyn. Kaikenikäisillä leikkijöillä leikki aktivoi lapsen koko kehon, aistit, ajattelun, tunteet, mielikuvat ja muistot. Lapsi käsittelee leikeissä

kokemuksiaan ajattelun ja mielikuvien kautta. Leikin avulla lapsi tutkii itseään ja olemassa-oloon sekä etsii elämän mielekkyyttä. Myös omaan kehoon ja omaan sisäiseen maailmaan lapsi tutustuu leikin kautta. Hyvänä esimerkkinä pieni vauva, joka tutkii kehoaan leikkimällä sormilla ja varpaillaan. (Vilén ym. 2013, 474-475.)

5.1 Ohjattu ja omatoiminen leikki

Leikin ja osallisuuden merkitystä korostetaan uusissa valtakunnallisissa opetussuunnitelmissa kasvatus- ja opetustoiminnan lähtökohtina ja sisältöinä. Niissä painotetaan leikin itseisarvoa lapselle sekä leikin pedagogista merkitystä oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. (Kangas ym. 2018, 21.) Opetussuunnitelmien perusteet käyttävät vapaan leikin asemasta ilmaista omaehtoinen leikki, jonka vastakohta on puolestaan ohjattu leikki. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa leikki on keskeinen työtapana, ja pienten lasten arjessa leikin tulee saada näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille sekä elämyksille pitää antaa tilaa, aikaa ja rauhaa. Aikuisten tehtävä on turvata leikin edellytykset, ohjata leikkiä sopivasti ja huolehtia, että jokaisella lapsella on yhtäläiset mahdollisuudet olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Lasten leikin kehittymistä voidaan tukea joko suunnitelmallisesti tai tavoitteellisesti ja sitä voidaan ohjata joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Aikuisten tulee myös huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Kasvattajien tehtävä on varmistaa, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus ilmaista mielipiteitään ja näkemyksiään. Lasten ideat ja aloitteet tulee myös ottaa huomioon. (Kangas ym. 2018 22.)

Lasten omatoiminen vapaa leikki on tilanne, jossa lapset suunnittelevat itse ja toteuttavat omat tavoitteensa. Vapaassa leikissä lapset päättävät, mihin ryhtyvät, mistä leikki alkaa, mihin se päättyy sekä ketä leikkiin osallistuu. Prosessi opitaan osallistumalla yhteiseen leikkiin itseään

taitavamman kanssa. Aikuisen rooli näissä tilanteissa vaihtelee lasten kehitystason mukaan suorasta osallistumisesta välilliseen vaikuttamiseen, mutta aikuisenkin osallistuminen alistuu leikin vaatimuksille. Leikissä aikuisen tulee kunnioittaa lapsen aloitteita sekä leikin sääntöjä. (Hujala & Turja 2017, 69-71.)

5.2 Kasvattajan rooli leikissä

Voidakseen hyvin lapsi tarvitsee leikkiä. Lapsen omista tarpeista johtuva leikki rauhoittaa lasta ja juuri omissa leikeissä oppiminen on optimaalisinta. (Vilén ym. 2013, 474.) Leikillä on oma tärkeä tehtävänsä ihmisen kehityksessä, ja sitä käytetään myös menetelmänä erilaisissa terapioidissa. Myös varhaiskasvatuksessa leikillä on oma paikkansa, ja lapset leikkivät sekä sisällä että ulkona, niin yksin kuin ryhmissäkin. Kun lapsi saa itse määrittellä tekemisensä, se usein takaa oppimisen paremmin kuin strukturoitu opetus. Lapsi pääsee kohtaamaan leikeissä monimutkaisia tehtäviä ja sosiaalisia tilanteita, ja sitä kautta oppii esimerkiksi organisointitaitoja, ongelmanratkaisua ja tavoitteellisuutta. Myös tunteet ja empatiataidot kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Saarinen 2014, 22.)

Jotta lapsi voi oppia pärjäämään ryhmässä, täytyy hänen organisointitaitojensa, ongelmanratkaisutaitojensa ja tavoitteellisuutensa kehittyä. Aluksi usein omien tunteiden kontrollointi tai muiden näkökulmien ymmärtäminen voi olla hankalaa ja siksi lapsen voi olla vaikea keskittyä leikkiin, solmia kontakteja tai tulla toimeen muiden lasten kanssa. Kun aikuinen lähtee leikkiin mukaan, hän voi innostaa lasta, ja yhdessä leikittäessä lapselle voidaan antaa palautetta hänen taidoistaan ja tukea kielelliseen ilmaisuun. Näin lasten keskinäistä vuorovaikutusta voidaan edistää ja samalla lapsen ja aikuisen välinen suhde lujittuu. Leikki on tärkeä havainnoinnin kohde lapsen kasvattajalle, mutta toisaalta se on myös tilanne, jossa hienovaraisesti ohjaamalla

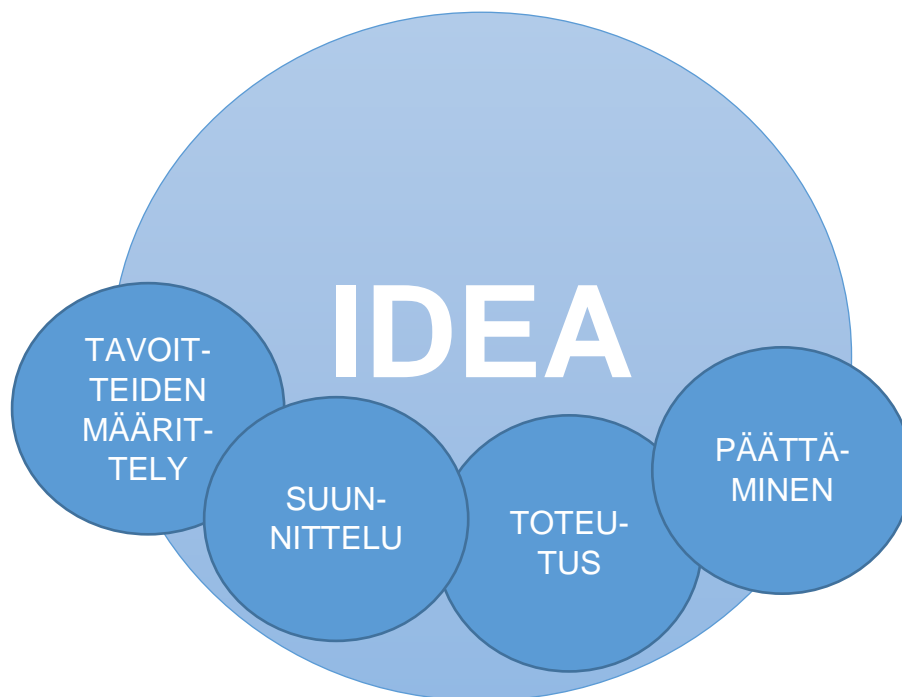
ja tukemalla voidaan tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. (Saarinen 2014, 22.) Monipuolisia ja ikäkaudelle tyypillisiä leikkejä voidaan pitää merkinä lapsen normaalista psyykkisestä kehityksestä, ja siksi leikin havainnoimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Varhaiskasvatuksen työntekijän tulisi olla tietoinen lapsen leikin kehityksen etenemisestä voidakseen tukea lapsen leikkiä ikätasoisesti. Pienten lasten ja yli kolmivuotiaiden lasten leikkien tukemisessa on eroja. Pienille lapsille aikuisen tuki ja mukana leikkiminen sekä konkreettiset leikkivälineet ovat erityisen tärkeitä, kun isompien lasten leikeissä puolestaan tuetaan lasten omaa mielikuvitusta ja spontaania leikkiä. Heitä voi tukea oman leikkiympäristön rakentamisessa ja leikkivälineiden monipuolisessa käytössä. Leikki ei synny koskaan tyhjästä, vaan se vaatii tilaa, aikaa, välineitä ja työnjakoa. Ennen kaikkea se vaatii aikuista, joka on aidosti kiinnostunut lapsen leikistä ja jolla on aidosti kykyä tukea lasta leikissä tämän tarvitsemalla tavalla. (Vilén ym. 2013, 477.)

Psykologi Vygotsky on puhunut lähikehityksen vyöhykkeestä, jossa lapsille tulisi järjestää toimintaa, joka tukisi heidän orastavien taitojensa kehittymistä. Toiminnan tulisi olla siis hiukan lapsen sen hetkistä kehitystasoa edellä. Leikkiessään itseään edistyneemmän lapsen tai aikuisen kanssa tällä lähikehityksen vyöhykkeellä lapsi oppii Vygotskun mukaan parhaiten. Leikissä he käyttävät laajasti ja luovasti kaikkea oppimaansa ja kokemaansa. Esimerkiksi leikissä lapsen kieli on usein rikkaampaa ja kehittyneempää kuin tavallisesti. Myös sosiaaliset suhteet antavat lisää mahdollisuuksia oppia muilta lapsilta. Usein leikkiessään lapset toimivatkin lähikehityksen vyöhykkeellä. (Vilén ym. 2013, 477.)

6 PROJEKTIN SUUNNITTELU

Uuden tapahtuman järjestäminen on tyypillinen projektityö. Projektilla on oma aikataulunsa ja selkeät tavoitteet. Sitä varten myös perustetaan oma organisaatio, ja niin projektin kuin tapahtumankin johtosuhteet ovat selkeät ja niille on varattu oma budjetti. Mikäli tapahtuma kehittyisi vuosittain toistuvaksi, se ei olisi enää projekti vaan osa organisaation vakituista toimintaa. Projektityö etenee vaiheittain ja kaikki alkaa aina ideasta. Ideaa seuraavat tavoitteiden määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen. Niistä muodostuu projektin elinkaari, johon sisältyy erilaisia toimenpiteitä. (Iiskola-Kesonen, 2006,8.) Tässä luvussa kuvaamme, kuinka meidän projektissamme toimenpiteet on tehty ja mitä olisi ehkä voitu tehdä toisin.

KUVIO 1. Tapahtumaprojektin vaiheet (mukaillen Iiskola-Kesonen 2006, 8)

Opinnäytetyötämme aloimme virallisesti työstämään helmikuussa 2017, kun sovimme tapaamisen varhaiskasvatuksen johtajan, varhaiskasvatuksen ohjaajan ja päiväkoti Satakielen johtajan kanssa. Palaverissa keskustelimme tavoitteistamme ja heidän odotuksistaan, ja esille nousikin aiemmin varhaiskasvatuksessa toteutettu asiakastyytyväisyyskysely lasten vanhemmille. Asiakastyytyväisyyskyselyssä oli noussut esille toive koko perheen yhteisestä tapahtumasta ja meille esitettiin idea sen järjestämisestä.

Kun idea yhteisestä tapahtumasta oli esitetty, aika pian sen jälkeen päätimme tarttua siihen. Aloimme heti tarkastelemaan asioita järjestämisen kannalta ja pohtimaan, mitä kaikkea tulisi ottaa huomioon. Mietimme, olisiko tapahtumalle ajallisesti tai paikallisesti jotain estettä. Tapahtuman luonne asetti haasteita, sillä kohderyhmänä olivat varhaiskasvatusikäiset lapset, joten paikan pitäisi olla myös turvallinen ja sopiva lapsille. Kartoitimme muita mahdollisia tapahtumia kaupungissa, ja sen pohjalta ryhdyimme päivää suunnittelemaan ja tavoitteita miettimään.

Tavoitteiden määrittely on tärkeä toimenpide, sillä siinä selvitetään, miksi ja kenelle tapahtumaa järjestetään. Tavoitteet voivat olla niin taloudellisia, imagollisia kuin kilpailullisiakin. Kun tavoitteet on määritelty tarkkaan, sitä todennäköisemmin ne saavutetaan. (Iiskola-Kesonen, 2006,9.) Meidän projektissamme tapahtuma järjestettäisiin lapsille ja heidän vanhemmilleen, koska kyseistä tapahtumaa oli toivottu. Meille oli heti selvää, ettemme tavoittele taloudellista voittoa tapahtumalla, vaan tavoitteet ovat enempi imagollisia ja tapahtumalla pyrittiin lisäämään varhaiskasvatuksessa olevien lasten ja perheiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Tavoitteena oli myös antaa perheille mahdollisuus tutustua muihin lapsiin ja perheisiin sekä antaa yhtäläinen osallistumismahdollisuus niin perhepäivähoitajien kuin päiväkodissa oleville lapsille.

Tapahtuman huolellinen suunnittelu auttaa arvioimaan, ovatko tavoitteet realistisia ja selkeästi määriteltyjä. Projektin tavoitteiden tulee olla yksinkertaisia ja ymmärrettäviä. Suunnittelu auttaa löytämään keinoja, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Suunnitelman avulla toiminnan resurssit ovat paremmin käytössä ja toiminta on tehokasta. Suunnitelmassa on muistettava varautua muuttuviin olosuhteisiin. (Iiskola-Kesonen, 2006, 11.) Suunnitteluun meillä oli aikaa noin puoli vuotta, ja siinä kerkesimmekin miettiä hyvin, mikä olisi kannattavaa ja mikä ei. Yksi asia, johon emme pystynyt vaikuttamaan, oli sää, ja se asetti myös tiettyjä haasteita, koska kyseessä kuitenkin oli ulkoilmatapahtuma. Meidän oli varauduttava epävakaaseen säähän erilaisilla katoksilla, sillä esimerkiksi musiikkilaitteet eivät saisi missään nimessä kastua. Suunnittelussa täytyi ottaa myös huomioon mahdollinen osallistujamäärä, jotta osaisimme varautua riittävällä mehu/kahvitarjoilulla. Suunnittelussa huomasimme myös, ettei kaikki haluamme tulisi onnistumaan rahallisista tai käytännön syistä, ja näistä pettymyksistä oli vain päästävä yli ja jatkettava eteenpäin.

Suunnitteluvaiheessa saimme todeta useaan kertaan, miten paljon pitää asioita ottaa huomioon tapahtumaa järjestäessä. Tapahtuman järjestämisessä tämä on se työläin vaihe, ja vanha sanonta "hyvin suunniteltu on puoliksi tehty" pitää tässäkin kohti erittäin hyvin paikkaansa. Asioiden selvittely vei useita työtunteja ja vaati monia puhelinsoittoja, ja välillä jopa tuntui, ettemme saa kaikkea ajoissa valmiiksi. Tiesimme heti alkuun, että tulisimme tarvitsemaan talkoolaisia ja eri yhteistyökumppaneita avuksi, sillä kahdestaan emme ehtisi joka paikkaan tapahtumapäivänä. Päätimmekin kysyä eri tahoja talkoisiin, ja tietysti joistain asioista olimme varautuneet maksamaan. Koska tavoitteenamme ei ollut kerätä rahaa tapahtuman avulla, oli se myös tarkoitus järjestää pienellä budjetilla ja ehdoton raja oli, ettei lopullinen budjetti ylittäisi 600 euroa, ja siitä pidimme kiinni laskelmissamme koko suunnitteluvaiheen. Siksi oli koko ajan oltava perillä ja laskettava tarkkaan, mihin rahaa tulisi menemään ja kuinka paljon. Pyrimme myös hyödyntämään omia ja talkooväen vahvuuksia ylimääräisten kulujen minimoinnissa.

Halusimme tapahtumaa suunniteltaessa tuoda esiin lasten osallisuuden. Otimme lapset mukaan suunnitteluun teettämällä lapsille kyselyn, mitä heidän "toiveiden päivänsä" sisältäisi. Lasten vastauksissa korostui erityisesti leikki. Päätimme, että tulevassa tapahtumassa pääpaino on leikissä, niin omaehtoisessa kuin ohjatussakin leikissä. Halusimme myös sisällyttää leikki-sanana tapahtuman nimeen, ja niinpä nimeksi muodostui Leikkipäivä. Lähetimme lasten mukana koteihin tiedotteet lähestyvistä tapahtumista, ja pyysimme myös vanhempien ideoita, mitä kaikkea he haluaisivat Leikkipäivä-tapahtumassa nähdä ja kokea. Tähän emme kuitenkaan saaneet vanhemmilta yhtään vastausta.

Osallistujien määrän arviointi oli erittäin haastavaa. Tiesimme, että Haapajärvellä on noin 300 lasta varhaiskasvatuksen piirissä, mutta oli vain arvioitava, kuinka moni heistä osallistuisi tapahtumaan ja paljonko heidän sisaruksiaan tulisi paikalle. Varauduimmekin siihen, että puolet 300 lapsesta osallistuisi ja heidän mukanaan tulisi keskimäärin 1 aikuinen. Sillä laskukavalla varauduimme ihmisiin ja tarjottaviin. Mietimme myös mahdollista ennakoilmoittautumista, mutta emme nähneen sitä kuitenkaan järkevänä ratkaisuna, sillä jouduimme tilaamaan tarvittavat asiat jo pari viikkoa etukäteen ja ilmoittautumiset olisimme voineet pyytää vasta tapahtumaviikolla.

Projektin toteuttaminen itsessään on moniulotteista: tapahtumaa, jonka osallistujat näkevät, on edeltänyt suuri määrä työtä. On tärkeää, että suunnitelmat ja aikataulut pitävät, mutta vähintäänkin yhtä tärkeää on työntekijöiden hyvä koulutus ja ilmapiiri. Hyvä tunnelma auttaa niin työntekijöitä kuin yleisöäkin viihtymään. Itse tapahtuman aikana on kyettävä erottamaan isot ongelmat pienistä, eivätkä vastuuhenkilöt saa sitoa itseään liian pienten ongelmien ratkaisuun. Mikäli pienet epäkohdat vaativat toimenpiteitä, on ne syytä delegoida eteenpäin. Jokaisessa tapahtumassa sattuu varmasti jonkinasteisia epäkohtia, jotka eivät kuitenkaan vaikuta sen sujumiseen tai osallistujien viihtymiseen. Tapahtuman työntekijöiden tulee tietää oikeat vastuuhenkilöt ja yhteystiedot, kehen puoleen kääntyä ongelmatapauksissa. (Iiskola-Kesonen,

2006, 9-10.) Projektin toteutus -osiossa kerromme itse tapahtuman kulusta enemmän ja siihen liittyvistä asioista, mutta allekirjoitamme täysin Hanna Iiskola-Kesosen väitteet. Erityisesti kun on kyse lastentapahtumasta, on hyvä tunnelma ja rento ilmapiiri avainasemassa. Lähdimme tapahtumaan myös sillä ajatuksella, että kaikki asiat ovat ratkaistavissa, emmekä halunneet antaa pienten epäkohtien pilata hyvää tunnelmaa.

Projektin päättämiseen on yhtä lailla kiinnitettävä huomiota. On tärkeää jaottaa voimat niin, että siivoukseen, purkamiseen ja lopputöihin riittää myös energiaa ja apuvoimia. Siivoustöihin kannattaa esimerkiksi valita sellaisia työntekijöitä, jotka eivät ole olleet itse tapahtuma-aikaan töissä. Silloin he eivät ole väsyneitä ja he jaksavat tehdä työt loppuun asti huolellisesti. Vastuuhenkilöiden onkin suunniteltava omat työnsä ja ajankäyttönsä niin, että heillä riittää voimia loppuselvitykseen asti. Päättämiseen kuuluu myös palautteen kerääminen ja työntekijöiden kiittäminen. Työntekijöille on hyvä antaa tilaisuus kertoa omat mielipiteensä tapahtuman kulusta. Tärkeää on myös kiittää yhteistyökumppaneita ja muita sidosryhmiä. Mahdollisuuksien mukaan hyvä olisi ojentaa myös jokin pieni muistolahja, joka osoittaa yhteistyökumppaneiden arvostuksen ja toimii hyvänä jälkimarkkinointikeinona. Dokumentointia ei myöskään pidä unohtaa, sillä vaikka yksityiskohdat tuntuvatkin olevan tuoreessa muistissa, ne unohtuvat yllättävänkin nopeasti tapahtuman jälkeen. (Iiskola-Kesonen, 2006, 12.)

Koska leikkipäivä-tapahtuma oli suhteellisen lyhyt, emme tarvinneet erillistä siivousryhmää vaan organisoimme niin, että olimme itse talkoolaisten kanssa päättämässä tapahtuma. Kysyimme myös palautteen talkoolaisilta heti tapahtuman jälkeen ja dokumentoimme sen. Valokuvia otimme myös runsaasti ja pyysimme etukäteen talkoolaisiakin ottamaan niitä. Kiitimme kaikkia, jotka olivat tapahtumassa mukana auttamassa, ja annoimme jokaiselle pienen kiitoksen kotiin viemiseksi.

Kun on kyse suurista ihmismääristä, tulee paljon erilaisia asioita ottaa huomioon. Esimerkiksi yleisötapahtumasta pitää tehdä poliisille virallinen lupailmoitus. Yleisötilaisuudesta on lain mukaan tehtävä kirjallinen ilmoitus poliisille. Ilmoitus on tehtävä vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Ilmoituksen tulee sisältää mm. järjestäjän tiedot, tilaisuuden tarkoitus, paikka ja alkamis- sekä päättymisaika, tilaisuuteen asetetut järjestyksen valvojat, tilaisuudessa käytetyt rakennelmat ja muut erityisvälineet, anniskelu ja musiikki sekä yhteystenkilö ja hänen yhteystietonsa. Poliisi voi tarvittaessa antaa ennakolta tai tilaisuuden aikana ohjeita tai määräyksiä kokoontumislaissa määrätystä seikoista. Poliisi voi myös kieltää, estää, keskeyttää tai määrätä yleisötilaisuuden päättymään kokoontumislaissa säädetyin edellytyksin. (Iiskola-Kesonen, 2016, 88.)

Selvitimme mahdollisen pelastussuunnitelman tarpeellisuutta Jokilaaksojen pelastuslaitoksen palomestarilta. Hänen mukaan pelastussuunnitelman laatiminen ei ollut tarpeellista tapahtuman luonteen vuoksi. Tapahtumaan ei ollut odotettavissa yhtäaikaisesti niin suurta osallistujamäärää eikä tapahtumassa ollut esimerkiksi avotulta. Erillistä ensiapupistettä ei tarvinnut sijoittaa, vaan riitti, että meillä vastuuhenkilöillä oli voimassa olevat ensiapukortit ja riittävä ensiapulaukku mukana. Asianmukaisen ensiapulaukun saimme lainaan päiväkodilta. Ennakkotietonamme oli, ettei kohdeyleisössä olisi yhtään liikuntarajoitteista, joten esteettömyyteen meillä ei ollut tarvetta kiinnittää huomiota tapahtumaa suunniteltaessa ja toteutuksessa.

7 PROJEKTIN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin itse tapahtumasta ja siitä, mitä erilaisia toimintapisteitä tapahtumaan valikoitui. Lisäksi kerrotaan mainostamisesta, yhteistyötahoista, budjetista sekä tapahtumajärjestämiseen liittyvistä riskeistä. Leikkipäivä-tapahtuma ajoitettiin uuden toimintakauden alkuun, ja se järjestettiin lauantaina 26.8.2017. Tapahtumaan saimme avuksi kaksi varhaiskasvatuksen työntekijää ja kotiseututaikurin taikuripisteelle sekä yhteensä viisi talkoolaista.

Mainokset (LIITE 3) tapahtumasta suunnittelimme itse, ja ne jaettiin Haapajärven jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön tapahtumaviikolla. Koska kyseinen päivä oli tarkoitettu vain heille, jotka varhaiskasvatuksen piirissä ovat, emme voineet laittaa niitä yleiseen jakoon esimerkiksi kauppojen seinille tai sosiaaliseen mediaan. Koitimme myös parhaamme mukaan markkinoida tapahtumaa ihmisille, joilla tiesimme olevan lapsia varhaiskasvatuksessa. Tapahtuma alkoi klo 12 ja päättyi klo 14. Kellonaikaa muutimme usean kertaan, mutta tähän päädyimme siksi, että ajattelimme sen sopivan hyvin pienten lasten ruokailujen ja päiväuniaikojen kanssa. Kaiken kaikkiaan osallistujia kävi päivän aikana noin 40-50, mikä oli osaltaan meille hieman pettymys, sillä olimme varautuneet suurempaan osallistujamäärään.

Saimme useita eri tahoja mukaan yhteistyöhön, ja esimerkiksi Haapajärven seurakunta lahjoitti meille telttansa käyttöön. Haapajärven raviseura lainasi puolestaan keppihevosradan esteitä käyttöön ja kaupungin teknisen palvelun työntekijät toivat polkuautot sekä siirrettävät WC:t tapahtumapaikalle. Tapahtuma pyrittiin järjestämään mahdollisimman pienellä budjetilla, vaikka saimmekin käyttömme varhaiskasvatukselta rahaa. Laskimme kaikki menot tarkkaan ja kysyimme kaikista hankinnoista hyväksynnän varhaiskasvatuksen johtajalta. Budjetti

oli 600 euroa ja siinä pysyimmekin hyvin. Kulut muodostuivat tarjoiluista ja ilmapalloista tarvikkeineen, bändimaksusta sekä poliisin lupamaksusta.

TAULUKKO 1. Budjetti

	€
Miukeli-bändi	150
ilmapallot	70
kaasu ilmapalloon	150
poliisin lupailmoitus	30
munkit leipomosta	125
mehut, kahvit, kertakäyttöastiat	30
	555

Tapahtumaan toteutettiin lasten kyselyn pohjalta erilaisia pisteitä heidän toiveidensa mukaan. Kysely on yksi tapa kerätä tutkimusaineistoa. Kyselyn etuna on, sen avulla voidaan kerätä laaja aineisto. Kyselyn avulla voidaan saada mukaan paljon henkilöitä, joilta voidaan kysyä monia asioita. Menetelmänä kysely on tehokas, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Kyselyn lähettäminen usealle vastaanottajalle esimerkiksi sähköisesti on helppoa ja nopeaa. Toisaalta tulosten tulkinta saattaa osoittautua ongelmalliseksi. Menetelmänä kyselyyn liittyy myös heikkouksia. Kyselyn vastauksista ei välttämättä pystytä sanomaan, ovatko vastaajat vastanneet rehellisesti tai huolellisesti, tai annetut vastausvaihtoehdot eivät välttämättä ole onnistuneita. Hyvän kyselylomakkeen tekeminen vie aikaa ja edellyttää tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 195.) Kyselyn aineiston perusteella esimerkiksi leikki, taikuripiste ja temppurata olivat toivottuja ja ne päätimme toteuttaa.

Suosiota sai myös musiikki. Musiikista vastasi Haapajärvellä tunnettu 4 lapsen muodostama Miukeli-bändi. Koimme hyvänä, että bändissä on vain lapsia jäsenenä ja mielestämme Miukeli oli hyvä valinta tapahtumaan luonteen huomioiden. Miukeli soitti lapsille tunnettuja kappaleita, joista olimme yhdessä etukäteen sopineet. Kappalevalinnoissa pyrimme huomioimaan,

että esitettävät kappaleet olisivat useille entuudestaan tuttuja ja että yleisö pääsisi myös mukaan tanssin tai laulun muodossa. Miukelin tahdissa teimmekin yhteisen musiikillisen alkulämmittelyn. Lapset ja vanhemmat lähtivät tähän mukavasti mukaan. Tapahtuman lopuksi teimme pienen loppurentoutumisen Miukelin johdolla.

Taikuripiste oli kokonaan paikallisen kotiseututaikurin suunnittelema, ja ihastuttavat taikatemput saivatkin yleisön riemastumaan. Osallisuus -teema otettiin huomioon myös taikuripisteellä. Taikuri otti lapsia mukaan temppujen toteutukseen ja oli koko toiminnan ajan vuorovaikutuksessa lasten kanssa esittämällä kysymyksiä ja reagoimalla lasten spontaaneihin kommentteihin.

Tyttöjen suosima keppihevosrata sai useita ratsastajia radalle. Tapahtuman ilmoituksessa mainitsimme, että omat keppihevokset saisi ottaa mukaan tapahtumaan, mutta varasimme kuitenkin muutamia keppihevosia pisteelle, jotta vanhemmatkin pääsivät radalle yhtä aikaa lastensa kanssa. Poikia puolestaan kiehtoi enemmän polkuautorata, jossa oli sekä polkuautoja että pienemmille helpommin ajettavia mopoja. Auto- ja moporadat osoittautuivat tapahtuman suosituimmiksi pisteiksi.

Temppurata suunniteltiin niin, että sitä voisivat käyttää kaiken ikäiset lapset, ja oli erilaisia tapoja suorittaa se. Koska halusimme antaa lapsille mahdollisuuden myös vapaaseen leikkiin, teimme pari erilaista pistettä, missä ei ohjausta tai aikuisia ollut. Näitä olivat patjapiste, jossa lapset saivat hyppiä isolla patjalla joko vapaasti tai löysän narun yli ja pallo-piste, jossa laitoimme nurmelle erilaisia palloja ja maaleja. Yhtenä pisteenä oli myös lelunvaihtopöytä, johon lapset saivat tuoda tarpeettomia lelujaan ja ottaa tilalle toisen tuoman lelun. Lopuksi tarjosimme kaikille lapsille vielä pillimehut ja aikuisille kahvit tuoreiden munkkien kera. Lapset saivat lopuksi halutessaan viedä kotiin ilmapallot, joita oli täytetty koristeeksi ympäri urheilukenttää.

Tapahtumassa oli myös mahdollisuus kokeilla pallolla nopeustutkaan laukaisua, joka sai innostumaan niin lapset kuin vanhemmatkin. Kasvomaalauksia maalasi puolestaan eräs talkoolainen, ja olimme etukäteen sopineet ja piirtäneen malliksi eri kuvia, joista lasten sitten oli helppo valita mieleisensä. Olimme suunnitelleet, että tapahtumaamme tulisi kaksi pomppulinnaa sekä pienemmille että isommille lapsille. Nämä jouduimme kuitenkin jättämään pois, sillä sateisen sään vuoksi kastuessaan ne olisivat olleet liian suuri turvallisuusriski.

Tällaisen tapahtuman järjestämiseen liittyy erilaisia riskejä. Tämän tapahtuman suurin riskin olisi ollut se, että ihmisiä ei olisi saapunut tapahtumaan paikalle. Tällaisessa tapauksessa tapahtuman järjestäminen olisi epäonnistunut, eikä jatkoa tapahtumalle todennäköisesti olisi tiedossa. Koska kyseessä on ulkoilmatapahtuma, toisena riskinä on huonot sääolosuhteet, jotka voivat vaikuttaa tapahtuman osallistujamäärään. Pidimme tärkeänä, että tapahtuma onnistuisi hyvän maineen ja mahdollisen jatkon kannalta. Toisaalta tämän tapahtuman riskit olivat melko pienet, sillä taloudellinen investointi oli suhteellisen pieni eikä tapahtumalle ollut asetettu minkäänlaisia taloudellisia tavoitteita.

8 PROJEKTIN ARVIOINTI

Tässä luvussa käsittelemme ensin tapahtuman arviointia, sitä, miten tapahtuma onnistui, saamaamme palautetta, ja kuinka me sen keräsimme. Arvioimme myös omaa oppimistamme toiminnallisen opinnäytetyön prosessista.

8.1 Tapahtuman arviointi

Tapahtuman palautteen pyysimme kävijöiltä suullisesti. Haastattelun suurena etuna aineiston keruumenetelmänä on se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti ja vastaajia myötäillen. Haastattelun kysymysten järjestystä on mahdollisuus vaihdella ja samoin on mahdollisuus tulkita vastausten tuloksia. Haastattelun hyvänä puolena on myös, että haastattelija näkee haastateltavan ilmeet ja eleet ja että haastateltava voi kertoa itsestään tai aiheesta enemmän kuin tutkija pystyy ennakoimaan. Myös vastausten syventäminen ja selventäminen lisäkysymysten ja perusteluiden avulla on haastattelussa helpompaa. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2008, 200-201.)

Halusimme palautteen lapsilta suoraan, ja palautteet kirjattiinkin sanasta sanaa niin kuin lapset ne ilmaisivat. Palautteen saimme myös paikalla olevilta vanhemmilta ja varhaiskasvatuksen johtajalta. Palautteista kävi ilmi, että tapahtuma oli pidetty ja mieluinen. Pidimme lapsilta saatua palautetta tärkeänä, olivathan he kohderyhmä, jota varten tapahtuma järjestettiin. Tärkeää oli tietenkin kuulla myös vanhempien mietteitä.

"Polkuautot oli kivoja. Niillä sai ajaa rallia." -Lapsen palaute

"Koko perhe viihtyi. Lapset tykkäsi erityisesti Miukeli-bändin leikkisistä lauluista ja kun sai vapaasti kirmata. Mainosta ei meinannut nähdä päiväkodin seinältä. Ja ilma varmasti rokotti osallistujia. Mutta kiva kun järjestetään." -Vanhemman palaute

Emme halunneet jakaa kirjallisia palautekyselyitä, sillä niihin usein vastataan hieman nihkeästi ja lyhytsanaisesti. Joissakin tapauksissa myös kyselyn kato eli vastaamattomuus nousee suureksi (Hirsjärvi, 2013, 195.). Siksi palaute päätettiin kerätä suullisesti, ja mielestämme se sopi tällaisen tapahtuman luonteeseen hyvin.

Harmittava asia tapahtumassa oli sää, jolle emme tietenkään itse voineet mitään. Se verotti varmasti osallistujamäärää. Toisaalta sitä on turha murehtia, sillä se on sellainen asia, mille ei vain voi mitään. Kun puoli vuotta etukäteen päätetään päivämäärä, on täysin arpapeliä, millainen sää sattuu olemaan. Toinen asia, joka jäi harmittamaan ja jolle puolestaan olisimme voineet tehdä jotakin, oli mainonta. Saimme jälkikäteen vanhemmilta palautetta siitä, että mainokset hukkuivat päiväkotien seinille useiden eri lappujen joukkoon. Jälkiviisaana voi sanoa, että meidän olisi kannattanut jakaa mainokset jokaisen lapsen lokeroon, jolloin ne olisivat menneet kotiin asti. Tai olisiko mainoksista pitänyt tehdä vieläkin isommat, jotta ne olisi huomattu?

8.2.Oman oppimisen arviointi

Tapahtuman järjestäminen oli mukavaa ja antoisaa, vaikka siinä paljon työtä riittikin. Työn määrä yllätti kuitenkin aika ajoin. Tästä sai hyviä eväitä tulevaisuutta varten, sillä varmasti tulemme joskus toistekin jonkinlaisen tapahtuman järjestämisessä olemaan mukana. Projekti opetti sen, mitä kaikkea tulee ottaa huomioon. Jouduimme selvittämään paljon asioita, jotka eivät edes lopulta toteutuneetkaan, esimerkiksi tarvitseeko tähän tapahtumaan tehdä pelastussuunnitelmaa tai pitäisikö ensiapupisteen päivystää paikalla.

Ajattelimme toiminnallisen opinnäytetyön sopivan meille hyvin, ja siinä saimme toteuttaa myös ohjausta ja tehdä asioita käytännön tasolla. Kirjoitusprosessin koimme välillä hieman hankalaksi, sillä tarvittavan tietoperustan löytäminen osoittautui haastavaksi. Esimerkiksi tutkimustuloksia osallisuudesta ei juurikaan löytynyt. Haasteelliseksi kirjoitusprosessin teki myös se että, kirjoittamisprosessi venyi suunniteltua pidemmäksi. Jälkikäteen voikin sanoa, että olisimme voineet kiristää hieman tahtia opinnäytetyön tekemisessä, jotta aika teorian tiedon hankkimisen ja kirjoittamisprosessin välillä ei olisi venynyt niin pitkäksi. Koska olemme perheellisiä, yhteisen ajan löytäminen ei ollut aina helppoa. Raportoinnissa meidät yllätti se, kuinka useaan otteeseen tuotettu teksti vaati reflektiivistä läpikäymistä.

Pidimme molemmat alusta asti selvänä sitä, että haluamme tehdä opinnäytetyön ennemmin yhdessä kuin yksin. Ajattelimme, että siinä saa hyvin jakaa ajatuksia ja oppimaansa. Myös toisen tuki oli arvokasta niinä hetkinä, kun toisella meinasi epätoivo iskeä. Saimme myös hyvin jaettua tehtäviä niin tapahtuman suunnitteluvaiheessa kuin kirjoittamisosuudessaakin, ja muutenkin yhteistyö on sujunut kaikin puolin hyvin.

Tulevia vuosia ajatellen kehitettävääkin löytyi. Mainontaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota, ja näkyvyyteen tulisi panostaa enemmän. Pohdimme, että mainokset olisi kannattanut jakaa jokaiselle lapselle erikseen. Uutena mahdollisuutena tiedottamiseen on tullut Päikky -sovellus, jossa vanhemmat saavat ajankohtaiset tiedot sähköisesti. Sovelluksen kautta tiedotteita voidaan jakaa yli hoitomuotorajojen. Uskomme, että tämänkaltaisen mainonta olisi tavoittanut suuremman yleisön ja sillä tavoin vaikuttanut myös osallistujamäärään. Tapahtuman järjestämistä kannattaisi pohtia myös sisätiloissa järjestettäväksi, jolloin huonon sään riski jäisi pois.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme käsitteli osallisuutta, leikkiä ja varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Osallisuus teemana sopi mielestämme hyvin aiheeksi sen ajankohtaisuuden vuoksi. Esimerkiksi uudessa varhaiskasvatuslaissa painotetaan osallisuuden merkitystä. Lasten osallisuus näkyi opinnäytetyöprojektissämme kaikissa vaiheissa suunnittelusta toteutukseen. Leikki ja varhaiskasvatusikäiset lapset ovat tärkeitä mielenkiinnon kohteitamme ja tulevina lastentarhanopettajina paneuduimme mielellämme näihin aiheisiin. Pohdimme osallisuuden merkitystä ja sen toteutumista varhaiskasvatusympäristöissä ja mietimme, miten osallisuus ja osallistaminen eroavat toisistaan.

Opinnäytetyömme aihe oli työelämälähtöinen. Idea tapahtuman järjestämisestä syntyi varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien toiveesta yhteisestä tapahtumasta. Aika pian päätimme toteuttaa sen, sillä ajattelimme toiminnallisen opinnäytetyön sopivan meille hyvin. Käytännönläheinen ja toiminnallinen työskentely tuntui istuvan meille luontevammin kuin tilastollinen tutkiminen ja sen pohjalta työskentely. Koimme myös toiminnallisen opinnäytetyön hyvänä puolena mahdollisuuden tutustua ja opetella projektityöskentelyä, mm. projektin hallintaa. Toiminnallinen opinnäytetyö oli mahdollista toteuttaa joustavalla aikataululla, sillä ainoa määräävä tekijä oli tapahtumapäivä. Tapahtumaa suunnittelimme kesäaikaan, joka puolestaan oli oiva ajankohta sen puolesta, ettei meillä ollut muita opintoja samaan aikaan.

Projektiopinnäytetyön toiminnallinen osuus antoi meille mahdollisuuden harjoitella suunnittelemaan pedagogisesti tavoitteellista toimintaa tapahtuman toimintapisteille. Pidimme tärkeänä tukea lasten omaehtoista leikkiä, joten valitsimme toimintapisteitä myös tähän liittyen. Taustana tälle opinnäytetyölle on Kokeile, keksi, oivalla!-hanke, (katso s.3) jonka tarkoituksena

on lisätä varhaiskasvatuksessa olevien lasten, heidän vanhempiansa ja koko henkilöstön osallisuutta. Pidimme hankkeen perusajatuksesta, ja mielestämme tapahtuma ja tapahtuman järjestäminen olivat luonteva tapa toteuttaa hankkeen ideaa. Hankkeen puitteissa ei ollut järjestetty vielä mitään, ja koska vanhempien toive oli ollut yhteinen tapahtuma, päätöksemme oli mielestämme perusteltu.

Tapahtuma oli kohdennettu varhaiskasvatusikäisille lapsille, ja mielestämme onnistuimme huomioimaan koko varhaiskasvatuksen ikäjakauman ja tarjoamaan jokaiselle lapselle sopivaa tekemistä. Mielestämme oli myös tärkeää, että huomioimme tapahtuman kohdentuvan koko varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille eikä esimerkiksi vain päiväkodissa oleville, sillä usein päiväkodeissa järjestetään yhteisiä tapahtumia, joihin perhepäivähoidossa olevilla lapsilla ja heidän perheillään ei ole mahdollisuutta osallistua. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia, ja projektimme aikana näihin tavoitteisiin kiinnitimme huomiota järjestämällä lapsille heidän toiveidensa mukainen tapahtuma, jossa otimme huomioon eri ikäiset lapset.

Osallisuus käsitteenä oli koko opinnäytetyömme ydin ja pidimme sitä koko projektin ajan punaisena lankana. Varhaiskasvatuslaki asettaa tavoitteet lasten ja vanhempien osallisuudelle ja koemme, että osallisuus toteutui projektimme aikana. Kaikki tapahtumassa olevat pisteet toteutettiin lasten osallisuuden näkökulmasta. Osallisuus otettiin huomioon heti alkuvaiheesta lähtien, kun lapsille toteutettiin päiväkodissa kysely, missä he saivat esittää toiveita tapahtumapäivälle. Myös vanhemmille annettiin mahdollisuus osallisuuteen, kun kotiin lähetettiin tiedotteet, joissa vanhemmatkin saivat esittää toiveita. Osallisuus on hyvin ajankohtainen teema myös valtakunnallisesti. Teoriatietoa oli hyvin saatavilla. Pohdimme, kuinka varhaiskasvattajat pystyvät kuitenkin toteuttamaan osallisuutta niin hyvin kuin olisi tarkoitus tai ehkä haluaisivat, sillä esimerkiksi varhaiskasvatuksen ryhmäkoot ovat kasvaneet viime vuosina.

Leikki haluttiin tehdä näkyväksi, sillä se nousi vahvasti esiin myös lasten kyselyssä. Tapahtumaan valikoitui ohjattua leikkiä, mutta halusimme mahdollistaa myös omaehtoisen leikin onnistumisen. Lapselle tulee antaa mahdollisuus omaehtoiseen leikkiin, jossa hän voi määrittää leikin alkamis- ja loppumisajankohdan sekä sen, kenen kanssa hän leikkii. Ohjatussa leikissä aikuisen rooli on ohjata ja tukea lasta, ja aikuinen voi hienotunteisesti antaa lapselle palautetta ja tukea hänen kielellistä kehitystään. Tapahtumassa ohjattua leikkiä oli esimerkiksi temppuradalla, jossa oli koko ajan yksi aikuinen ohjaamassa ja tukemassa, mikäli lapsi apua tarvitsi. Omaehtoista vapaata leikkiä oli puolestaan mahdollisuus leikkiä nurmialueella, jossa oli erilaisia välineitä, ja lapset saivat itse kehitellä leikkinsä.

Leikki on käsitteenä laaja ja kirjallisuutta on runsaasti saatavilla ja siksi teoriaosuutta olikin hankala rajata. Ryhdyimme ensin käsittelemään leikkiä yleisesti, mutta halusimme tuoda esiin omatoimisen ja ohjatun leikin käsittelyn, koska mielestämme ne kiteytyivät hyvin tapahtumamme toimintapisteillä. Saimme mukaan tapahtuman järjestämiseen muutaman kouluikäisen lapsen. Kouluikäiset osallistuivat toimintapisteillä itse tekemällä ja suorittamalla pisteitä. Koimme tämän hyvänä rohkaisuna pienemmille lapsille ja tässä toiminnassa toteutui hyvin Vygotskun lähikehityksen vyöhyke, jossa lapsi toimiessaan ikäkehitystä edellä olevan lapsen kanssa kehittyy usein parhaiten. (Vilén ym. 2013, 477.)

Pohdimme aiempia samankaltaisia tapahtumia, joissa itse olemme olleet mukana. Mielestämme päiväkodin toiminnalliset vanhempainillat, joihin myös lapset ovat osallistuneet, ovat olleet onnistuneita. Toiminnallisissa vanhempainilloissa on kerrottu yhteisistä teemoista havainnollistettu eri menetelmien käyttöä pienillä toimintapisteillä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on saanut mahdollisuuden tuoda pedagogiikkaa ja sen hetkisiä teemoja esille ja toiminnallinen yhteinen tekeminen on ollut mieluista niin lapsille kuin vanhemmillekin. Pohdimme, että

varhaiskasvattajien pedagogiset linjaukset ja suunnitelmat voisi tuoda esiin vanhemmille tämänkaltaisten suurempien tapahtumien avulla ja saada tällä tavoin perheitä mukaan toiminnan kehittämiseen. Tällöin myös tasavertaisuus hoitomuodosta riippumatta tulisi esille.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla, miten liikunta vaikuttaa osallisuuteen ja millä tavoin osallisuutta voidaan lisätä liikunnan avulla. Ajattelemme, että liikunta ja lasten liikkuminen yleensä olivat hyvin näkyvä osa myös meidän tapahtumaamme, sillä lähes jokainen toimintapiste sisälsi liikuntaa jossain muodossa, joten olisimme hyvin voineet ottaa sen yhdeksi teoriapohjaksi. Lasten liikunta on myös aiheeltaan sellainen, johon tulee panostaa. Ajattelimme kuitenkin, että lasten liikuntapainotteisia kerhoja ja harrastuksia on monilla lapsilla niin paljon, joten halusimme tällä kertaa keskittyä leikkiin.

Projektiopinnäytetyön laadun varmistamiseksi pyysimme palautteet niin lapsilta, vanhemmilta kuin projektin tilaajaltakin. Palautteet koskivat itse tapahtumaa. Laadun parantamiseksi olisimme voineet kysyä palautteet myös projektin onnistumisesta kokonaisuudessaan. Teoriaosuuden kirjoittaminen eteni osittain yhdessä toiminnallisen osuuden kanssa, mikä tukee myös projektiopinnäytetyömme luotettavuutta. Koimme hyvänä, että saimme tuotua teoriatietoa suoraan käytäntöön mm. lasten osallisuuteen liittyen. Kirjoittamisprosessin venyminen asetti kuitenkin omat haasteensa ja vaikutti omalla tavallaan työn luotettavuuteen. Tulevaisuudessa aiommekin hyödyntää projektityöstä oppimaamme ja ymmärrämme asioiden huolellisen kirjaamisen merkityksen.

Sosionomi (AMK) näkee varhaiskasvatuksen laajasti niin lapsen kuin tämän perheenkin kannalta, joten mielestämme oli luontevaa ottaa tapahtuman kohteeksi koko perhe. Myös osallisuus teemana tukee Sosionomin varhaiskasvatuskompetensseja laajasti. Omiksi tavoitteiksemme olimme asettaneet Sosionomin (AMK) varhaiskasvatuskompetenssien vakiintumi-

sen osaksi ammatti-identiteettiämme ja omien varhaiskasvatustaitojemme kehittämisen. Sosionomin (AMK) kompetenssit eli tavoiteltavat osaamisalueet ovat eettinen osaaminen, asiakastyöosaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen, kriittinen- ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ja työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen.

Vaikka olemme aikaisemminkin toimineet lasten parissa, mielestämme tämän projektin myötä saimme erityisesti vahvistusta Sosionomin (AMK) kompetenssien vakiintumiseen osaksi ammatti-identiteettiämme. Eettinen varhaiskasvatusosaaminen näkyi esimerkiksi lapsilähtöisyydessä ja opinnäytetyöhön liittyvissä lupa-asioissa ja salassapitovelvollisuudessa. Täytyi muistaa, että käsittelemme saamiamme palautteita luottamuksellisesti ja että valokuvaukseen kysyttiin kuvauslupa. Palautteisiin ei merkattu nimiä ja valokuvaus suoritettiin niin, ettei kenenkään osallistujan kasvoja näkynyt. Sosionomin (AMK) asiakastyöosaaminen ilmeni, kun suunnittelimme, toteutimme ja arvioimme pedagogista toimintaa lasten ikä- ja kehitystason huomioiden. Asiakastyöosaamiseen kuuluu myös dialoginen ja tasa-arvoinen vuoropuhelu, jonka koimmekin onnistuvan hyvin lasten ja vanhempien kanssa. Projektin aikana toteutui kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, sillä työskentelymme edisti lapsen kuulluksi tuleamista ja osallisuutta. Myös johtamisosaaminen näkyi projektimme aikana, sillä vastasimme itse projektimme johtamisesta ja vastuuasioista.

Sosionomilla tulee olla laaja-alaista tietoa yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä sekä taitoa, asennetta ja eettistä herkkyyttä käyttää tietoa ja tutkivaa työtettä. Työn pohjalla vaikuttaa usein työyhteisön ja asiakkaiden hyvinvointi. Sosionomi on usein osa moniammatillista työryhmää ja sosionomilta vaaditaan alati muuttuvassa ympäristössä laaja-alaista osaamista. Lohdullista on kuitenkin tietää, ettei sosionominkaan heti tarvitse osata kaikkea, vaan jatkuvasti voi oppia uutta ja kehittyä ammatissaan. Oppiminen on elämän pituinen prosessi.

LÄHTEET

- Asetus lasten päivähoidosta, 2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239> Viitattu: 1.8.2018.
- Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J., & Leinonen, J. 2014. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry ja tekijät.
- Hellström, M. 2010. Sata Sanaa kasvatuksesta. Juva: WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008 Tutki ja kirjoita. 13-14. painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja.
- Hujala, E. & Turja, L. 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Iiskola-Kesonen H., 2006. Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumajärjestäjille. Helsinki: Suomen Liikunta ja Urheilu ry.
- Kalliala, M. 2004. Mikä on leikkiä? Teoksessa S. Oleander ja K. Cleve (toim.) Leikin aika. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto, 4-5.
- Kangas, J., Vlasov, J., Fonsen, E., & Heikka, J. 2018. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2. Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.
- Opetushallitus. 2018a. Varhaiskasvatus. Saatavissa: https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus Viitattu: 1.8.2018.
- Opetushallitus, 2018b. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. Saatavissa: https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus Viitattu: 22.7.2018.
- Opetushallitus, 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf Viitattu 1.8.2018.
- Marjanen, P., Marttila, M., & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: Bookwell Oy.
- Suomen vanhempainliitto. 2018. Saatavissa: www.vanhempainliitto.fi/vanhempaintoiminta/osallisuus/valosa Viitattu 1.8.2018.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos THL. Hyvinvointi- ja terveyserot. 2018. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> Viitattu: 22.7.2018.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus: erityinen elämänvaihe. 5.painos. Helsinki. SanomaPro.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Kokeile, keksi, oivalla! hankesuunnitelma.

Hei Kotiväki!

Olemme kaksi sosionomi-opiskelijaa, ja olemme järjestämässä elokuussa (lauantai 26.8.) kaikille Haapajärven varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille ja heidän perheilleen yhteistä tapahtumaa urheilukentällä. Tästä on voinut olla kotona jo puhettakin, sillä teimme kyselyn osalle lapsista, jossa kysyttiin heidän toiveitaan kyseiseen päivään. Tavoitteena onkin, että lasten toiveet tulisivat kuulluksi, ja myös te vanhemmat voitte kertoa, mikäli mieleen tulee joitain toiveita päivän suhteen. Ideoita voitte laittaa meille sähköpostin kautta, kiitämme niistä jo etukäteen.

Ilmoitamme tapahtumasta vielä lähempänä ajankohtaa, mutta toivotaan että sitä ennen saamme kaikki nauttia aurinkoisesta kesästä!

Terveisin: Annika Iso-Junno ja Satu Autio

Annika.Iso-Junno@centria.fi

Satu.autio@centria.fi

Kysely päiväkotikielen Viskareille

Mitä haluaisit olevan lasten tapahtumassa urheilukentällä? Valitse mieluisin!

- Temppurata
- Musiikkia
- Taikuri
- Leikkejä

Jotain muuta? Mitä?

Kiitos vastauksista 😊

Leikkipäivä 😊

**LAUANTAINA 26.8. KLO 12-14 RONKAALAN URHEILU-
KENTÄLLÄ**

Ohjelmassa mm.

- **keppihevostrata (omat kepparit mukaan)**
- **temppurata**
- **taikuri**
- **pomppulinna**
- **palloilua**
- **kasvomaalausta**
- **lelunvaihtopöytä (tuo lelu josta olet valmis luopu-
maan, saat tilalle toisen tuoman)**
- **kahvi- ja mehutarjoilu**

**Musiikista vastaa
MIUKELI**

Lapsille tehty kysely

"Siellä oli hauskaa kun sai hyppiä isolla patjalla."

"Parasta oli kepparirata. Millon se tulee taas?"

"Oli hauska päivä, taikomis-paikka oli ehkä kaikista siistein. Musiikki oli hyvää."

"Ilmapallot oli toosi isoja."

"Tylsää oli kun vettä sato eikä päässy hyppimään patjalle."

"Polkuautot oli kivoja. Niillä sai ajaa rallia."

"Kepparirata oli hauska, ja polkuautoilla ajaminen."

"Kasvomaalaus tuntu kivalta poskella."

"Taikuri teki jännittävän tempun. Se osasi muuttaa värit toiseksi. Minustakin tulee taikuri isona!"

"Mun ilmapallo lensi taivaalle. Mutta sain uuden. Tykkäsin temppuradasta."

"Tutkaan lyönti ja polkuautot oli parasta."

Kysely vanhemmille ja varhaiskasvatuksen johtajalle:

Mitä mieltä olit Leikkipäivä-tapahtumasta urheilukentällä? Olisitko toivonut jotain toisin? Ruusuja? Risuja?

"Tapahtuma oli kivan oloinen. Sää oli valitettavan kurja. Mutta eihän se lapsia hidasta, silti menivät iloisina pisteeltä pisteelle. Rastit oli monipuolisia ja kaikille löytyi jotakin. Olisi hauska ottaa perinteeksi."

"Koko perhe viihtyi. Lapset tykkäsi erityisesti Miukeli-bändin leikkisistä lauluista ja kun sai vapaasti kirmata. Mainosta ei meinannut nähdä päiväkodin seinältä. Ja ilma varmasti rokotti osallistujia. Mutta kiva kun järjestetään."

"Monipuolista tekemistä kaikille, taikuri tietysti kiinnosti lapsia, ja aikuisiakin. Hyvät tarjotut ja kivoja rasteja."

"Tapahtuma itsessään oli hyvin suunniteltu ja järjestetty. Harmi vain, ettei tapahtumassa ollut enempää porukkaa."

"Oli mukava olla mukana järjestämässä tällaista tapahtumaa, tapahtumassa oli kiva tunnelma."